Més enllà del tauler

written by Susana Gómez | 29 de November de 2026

Els escacs com a oportunitat per a obrir camins fora de l'exclusió i la violència

Als 14 anys, Hou Yifan es va convertir en gran mestra d'escacs i, als 16, va aconseguir el títol de campiona mundial femenina, convertint-se en la més jove de la història a aconseguir-ho. En un **vídeo** molt inspirador publicat recentment pel Fòrum Econòmic Mundial, la jugadora d'escacs xinesa reflexiona sobre les ensenyances que este joc mil·lenari li ha proporcionat per a afrontar els desafiaments de la vida. **Les seues paraules conviden a mirar els escacs més enllà de la competició i a preguntar-nos quines possibilitats té de ser una oportunitat per als qui viuen en entorns travessats per la violència i l'exclusió social.** En este sentit, diferents experiències internacionals i investigacions científiques estan explorant com la seua incorporació a determinats entorns educatius pot contribuir a ampliar les oportunitats d'aprenentatge, desenrotllar noves habilitats i descobrir altres maneres d'afrontar les dificultats.

Una **investigació publicada en *Journal of Development Economics*** aporta evidències interessants sobre les possibilitats educatives dels escacs en contextos amb recursos limitats. Mitjançant un assaig aleatoritzat realitzat amb alumnat d'educació primària a Bangladesh, les

persones investigadores van analitzar els efectes d'una formació intensiva en escacs sobre diferents capacitats acadèmiques i personals. **Els resultats van mostrar una menor aversió al risc que persistia quasi un any després de finalitzar la intervenció, així com alguns resultats favorables en matemàtiques i consistència de les decisions.** Estes troballes conviden a explorar com els escacs pot enriquir les experiències educatives de xiquetes i xiquets, oferint-los oportunitats per a experimentar, prendre decisions i aprendre de les seues conseqüències, sense que això implique que estos aprenentatges es traduïsquen automàticament en una reducció de la violència.

També un **metaanálisis publicat en *Educational Research Review*** va trobar efectes positius moderats sobre determinats aprenentatges acadèmics i cognitius. Però el valor educatiu dels escacs pot anar més enllà d'estes habilitats. **Introduir el seu aprenentatge en entorns d'exclusió social, des de les altes expectatives, suposa també ampliar l'accés a coneixements i pràctiques culturals que no sempre estan a l'abast de totes les xiquetes i els xiquets en igualtat de condicions.** No es tracta de considerar a les persones que procedixen de determinats contextos més capaços que unes altres, sinó de garantir que l'origen social no limite les oportunitats d'accedir a aprenentatges, experiències i espais de participació socialment valorats. Des d'esta perspectiva, **els escacs pot convertir-se en una oportunitat per a ampliar horitzons, enriquir les relacions i obrir portes a noves possibilitats de futur, especialment quan la seua pràctica es desenrotlla mitjançant el diàleg, la participació i el reconeixement mutu.**

Les reflexions de Yifan Hou permeten així recuperar una idea esperançadora: fins i tot davant circumstàncies difícils, aprendre a reconéixer alternatives pot obrir

noves possibilitats. Si bé la investigació encara no pot afirmar amb solidesa que la pràctica dels escacs, per si mateixa, ajude a eixir del cercle de la violència o a previndre les agressions, **sí que existixen motius per a continuar explorant el seu valor educatiu i social. Oferir a xiquetes i xiquets que viuen en entorns desfavorits oportunitats d'accedir a coneixements,** experiències culturals diverses i espais segurs de participació, des de les altes expectatives, suposa apostar per les seues capacitats i pel seu dret a construir un futur diferent. Estes oportunitats han d'acompanyar-se per part dels qui les oferim de veritat, protecció efectiva, suport i relacions basades en el respecte i la igualtat. Perquè superar l'exclusió no consistix únicament a afrontar les dificultats, sinó **també a obrir les portes a coneixements, relacions i experiències que amplien les possibilitats de transformar la pròpia vida i contribuir a una societat lliure de violència.**

Este article va ser publicat el 23 de novembre de 2026 en DF Diari Feminista

Imatge: Magnific